

Vragen vóór de tekst!

Geef je leerlingen een sterk motief om teksten te lezen

'Als ik in het kookboek het recept voor chocomousse doorneem, kijk ik alleen naar de precieze hoeveelheden. Als ik sabayon maak, moet ik vooral de volgorde van de stappen in de gaten houden. Het politieke nieuws in de krant helpt me om finale keuzes te nemen voor 13 juni, terwijl ik de wetenschapspagina in de krant voornamelijk zoek naar linken met de lessen. Voor elke tekst die ik lees kan ik tal van vragen bedenken die ik er mogelijk bij zou kunnen stellen. Maar ikzelf heb er telkens maar een of twee in mijn hoofd. Al vòòr ik de tekst lees.'

Door Nora Bogaert en Goedele Vandommele, CTO-medewerkers

In het werkelijke leven lees je omdat je er zelf voor kiest of omdat de situatie het lezen noodzakelijk maakt. Je leest dus steeds vanuit een 'motief': (1) om je te ontspannen of (2) omdat je iets wil doen of iets te weten wil komen en daarvoor informatie nodig hebt. Dat motief heb je, bewust of onbewust, al in je achterhoofd vooraleer je de tekst vastpakt. Het motief is immers een belangrijke 'moti-vatie' om de tekst te lezen. Als je klaar bent, vind je het lezen geslaagd als je (1) je hebt kunnen ontspannen of (2) de informatie hebt om te doen of weten wat je wilde doen of weten.

LEESMOTIEVEN OP SCHOOL

Gek genoeg wordt lezen in de klas vaak volledig anders ingevuld. In de klas moeten leerlingen een tekst in zijn geheel doornemen om er vervolgens vraagjes over op te lossen: vraagjes die polsen naar het begrip van grote gehelen of naar kleine details, die letterlijk in de tekst staan of waarover je stevig moet nadenken of die peilen naar de onbekende woordenschat in de tekst. In dit geval lees je vaak zonder motief, zonder te weten waarom je nu leest. En dat heeft een heel aantal nadelen: het is zelden motiverend, het zet de leerlingen niet aan tot actief en geconcentreerd lezen, en het sluit onvoldoende aan met de einddoelen voor leesvaardigheid. Drie redenen om het anders aan te pakken...

Motieven geven vóór het lezen!

Waarom zou je het lezen uit het werkelijke leven niet doortrekken naar de klas en de leerlingen een motief geven om te lezen vóór ze eraan beginnen? Lezen wordt op die manier heel wat motiverender en sluit bovendien beter aan bij leestaken en leesdoelstellingen die leerlingen tegenkomen in hun leven buiten en na de school.

Maar: door simpelweg de volgorde van tekst en vraagjes om te draaien kom je er niet. Pas zo vaak mogelijk ook de volgende tips toe.

Wek de belangstelling op

Allerlei onderwerpen komen in aanmerking voor teksten in de taallessen: als leerkracht taal of PAV ben je vrij in de keuze van teksten, zolang je met de teksten aan de doelstellingen voor leesvaardigheid werkt. Kies daarom voor aantrekkelijke onderwerpen waar de leerlingen nog niet

of heel weinig bekend mee zijn. Breng het onderwerp zo aan dat het de nieuwsgierigheid prikkelt. Als leerlingen nieuwsgierig worden gemaakt en teksten voor hen nieuwswaarde hebben, is de motivatie om actief te lezen en zich te concentreren een stuk sterker.

Maak het lezen noodzakelijk

Omdat je nooit zeker bent dat je alle leerlingen 'te pakken krijgt' door de keuze van het onderwerp, geef je leerlingen best een bijkomend motief. Leestaken met een tastbaar eindproduct kunnen leerlingen dan wel over de streep trekken: een handeling uitvoeren bijvoorbeeld (iets doen, iets maken) of een probleem oplossen (een beslissing nemen, een keuze maken, een oordeel vellen, ...). Dat eindproduct maakt het lezen niet alleen functioneel (de leerlingen 'lezen om te ...' en richten hun lezen op dat doel), maar bovendien ook noodzakelijk (zonder de informatie uit de tekst kunnen de leerlingen het eindproduct niet 'maken'). Tegelijk maak je van het gevraagde eindproduct het bewijs dat de leerlingen de informatie effectief en actief hebben verwerkt.

Hieronder vind je enkele voorbeelden van opdrachten vòòr het lezen met een tastbaar eindproduct:

Voorbeelden van leesopdrachten met tastbare eindproducten

- Voorspel de toekomst van je buur. Lees in de tekst wat de lijnen van de hand vertellen en gebruik die informatie om de hand van je buur te lezen.
- Zoek de uitgang uit drie doolhoven. Gebruik daarvoor de truc die in de tekst wordt uitgelegd.
- Maak een stripverhaal met de klas. Lees de instructies in de tekst over het tekenen van figuren in stilstand en in beweging.
- Neem je vrienden beet en kies een van de verdwijntrucs die je in de tekst vindt. Zorg dat je de truc kan uitvoeren zoals een echte goochelaar.
- Spreekt een buikspreker echt met zijn buik? In het artikel vind je het antwoord.
- Ga na of de tentoonstelling 'IJs' interessant is voor een familie bestaande uit vader, grootmoeder en twee kinderen met elk hun eigen interesses. Lees de beschrijvingen van de familie en de folder over de tentoonstelling. Is er voor elk van hen iets wat aansluit bij hun interesses?
- Zoek uit hoe de beroemde farao Toetanchamon op negentienjarige leeftijd aan zijn eind is gekomen: door een ongeluk of door ziekte?
- Wat vind jij de beste verklaring voor de verdwijning van schepen en vliegtuigen in de beruchte Bermudadriehoek? In de tekst vind je de verschillende verklaringen die hier ooit voor zijn gegeven.

Natuurlijk geldt het merendeel van de bovenstaande tips niet alleen in de taal- en PAVlessen. In de lessen WO, biologie, fysica, geschiedenis en praktijkvakken ben je uiteraard meer gebonden aan vakinhouden. Maar ook daar kun je motieven geven vòòr het lezen van de tekst, leerlingen op voorhand nieuwsgierig maken naar de inhoud ervan en werken naar een tastbaar eindproduct.

Meer over werken aan taalvaardigheid in niet-taalvakken vind je in de volgende nieuwsbrief.